

Intervencia a implementácia ABA

Masarykova Univerzita Brno

20. Október 2023

Generalizácia a udržanie zručností

Čo je to generalizácia?

Čo keby neexistovala generalizácia?

Zovšeobecnenie behaviorálnej zmeny je jedna zo 7
definujúcich charakteristík ABA podľa ?

Sedem dimenzií ABA?

Stokes&Baer, 1977

3 dôležité aspekty:

1. Čas
2. Prostredia
3. Správania

Dôležité termíny a koncepty

- 1. Trieda stimulov** – zdieľajú spoločné znaky, môžu byť sociálne alebo nie, môžu zdieľať temporálny lokus (antecedenty, následky) – vyvolajú tú istú odpoveď
- 2. Trieda odpovedí** – majú na prostredie rovnaký vplyv (funkciu) – produkujú triedu posilnení alebo trestov

Ďalšie príklady triedy stimulov?

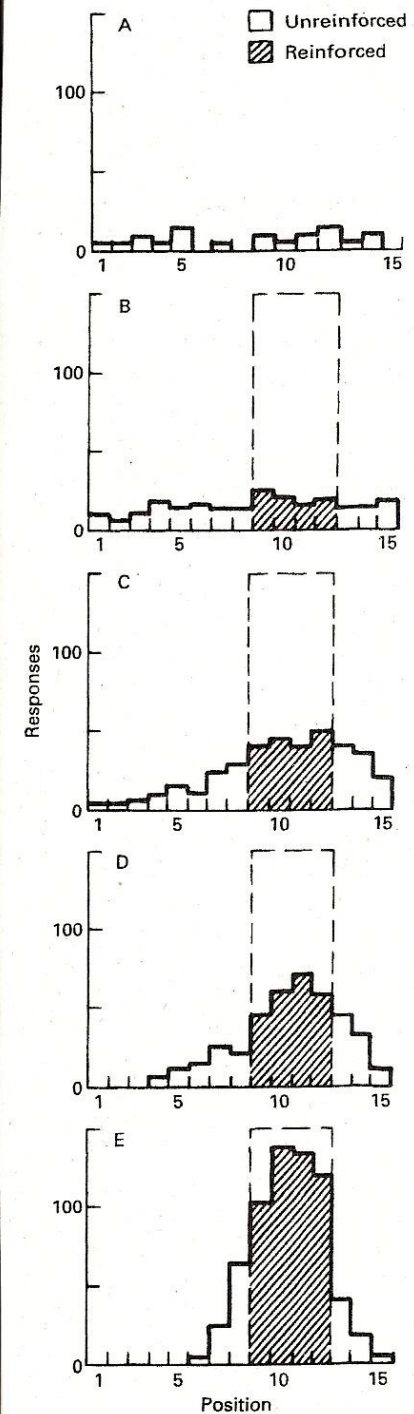

Ďalšie príklady triedy odpovedí?

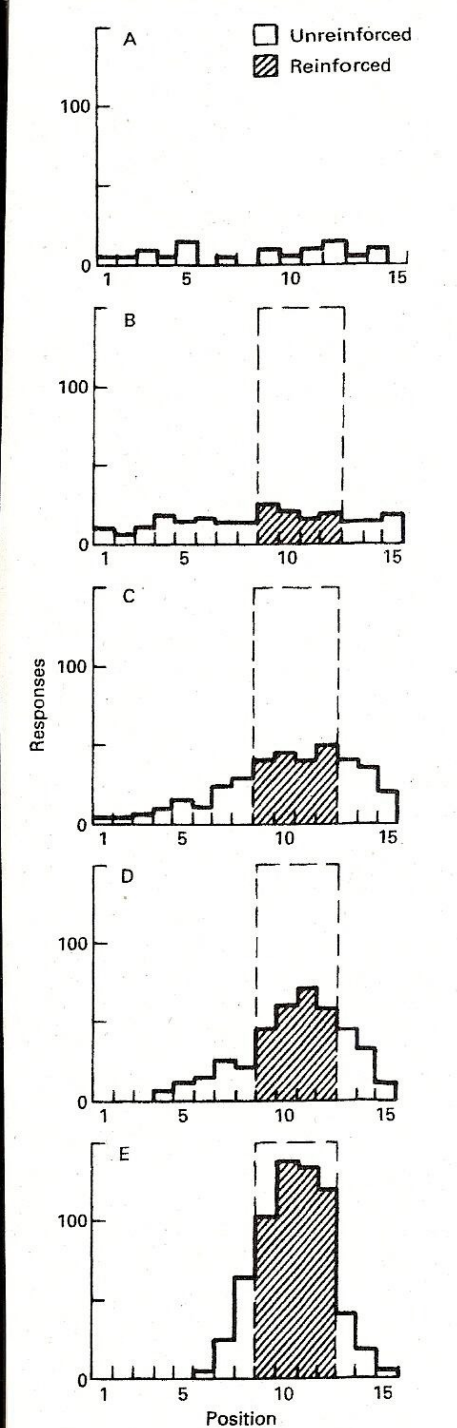
Indukcia

- rozšírenie vplyvu posilnenia na topografie, ktoré neboli priamo posilnené

Diferenciácia

- vplyv, posilnenia sa koncentruje okolo topografií, ktoré boli posilnené
- posilnenie na základe určitej charakteristiky/dimenzie odpovede – diferenciálne posilnenie

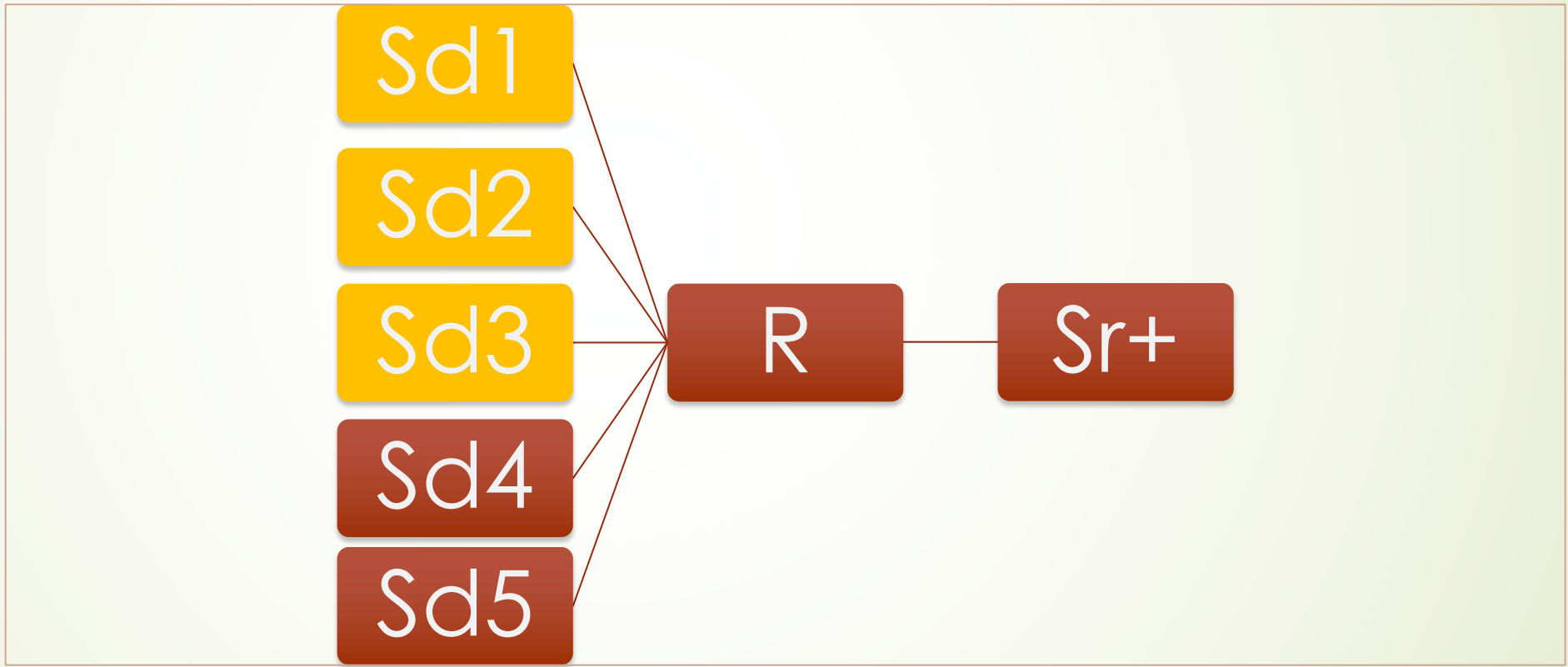
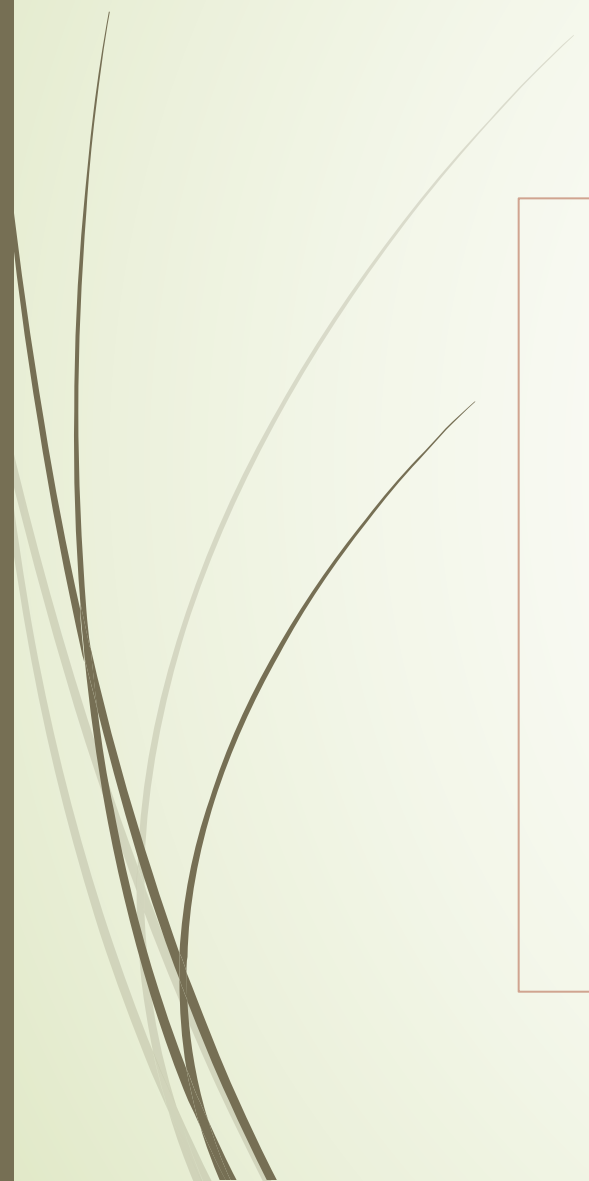

Diskriminácia stimulu

- zbieranie húb
 - ochutnávanie vína
 - ochutnávanie čaju
 - rôzne mená pre sneh (inuiti)
-

Generalizácia stimulu:

- identifikácia toalety
- čítanie nových slov
- striedanie hráčov pri hre lotto – striedanie pri hre jenga
- šoférovanie rôznych áut
- zapnutie zipsu na bunde – zapnutie zipsu na taške
- umývanie rúk v rôznych kúpeľniach
- “Nech sa páči” s rodičmi doma – s pani učiteľkou v škole

Ďalšie príklady generalizácie stimulu?

Ďalšie príklady nadmernej generalizácie?

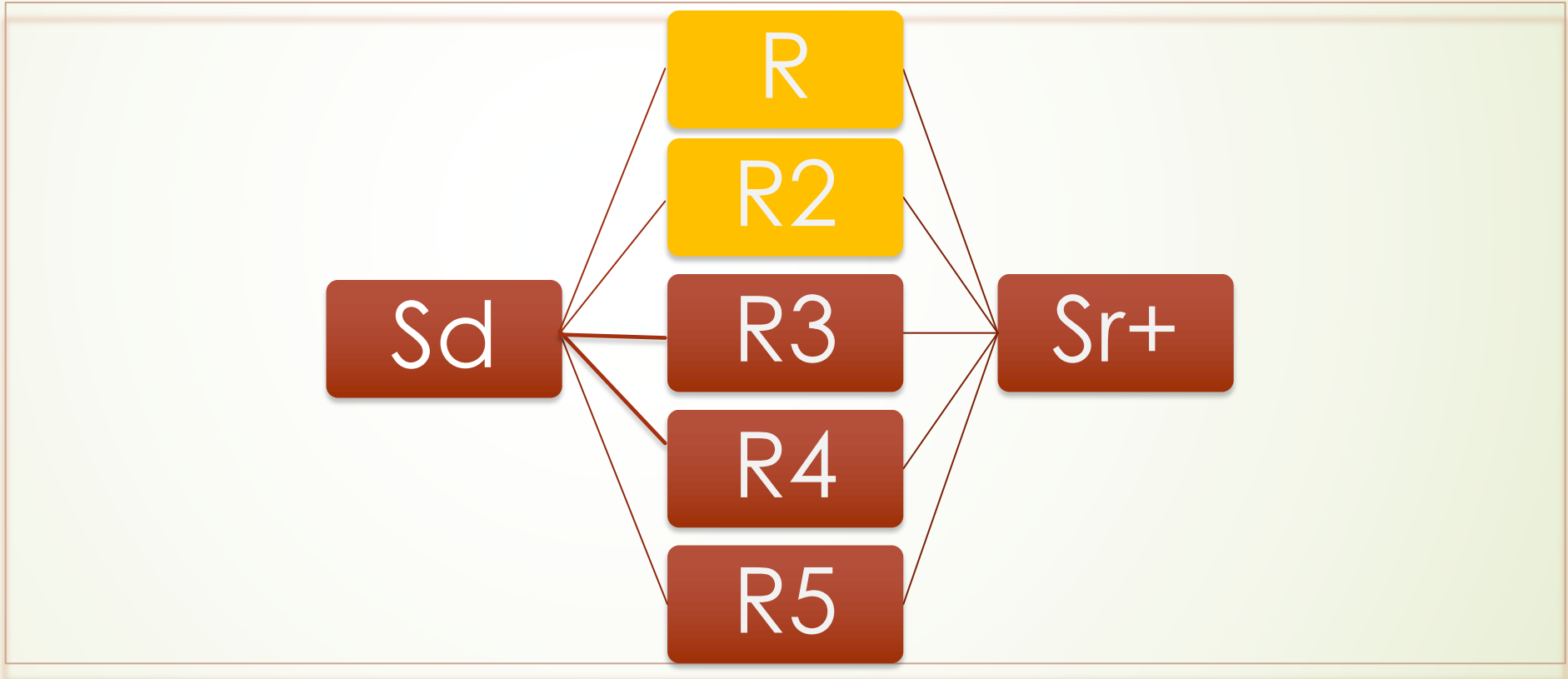

Generalizácia odpovede

Príklad:

- dieťa si doma utrie ruky do uteráka a v škole pod sušičom – výsledok je rovnaký (suché ruky)

Udržanie zručnosti

Cieľové správanie pretrváva aj po čiastočnom alebo úplnom ukončení intervencie

“Pravidlo relevantnosti správania” (Azrin 1968):

- učte len tie správania, ktoré budú produkovať posilnenie v prostredí po ukončení intervencie
- len vtedy sa udrží v repertoári – funkčné zručnosti

Kontingencia
posilnenia v
prostredí

Prirodzená kontingencia

Vytvorená kontingencia

Prostredie učenia – kontext, v ktorom zručnosť učíme (so všetkými aspektmi)

Prostredie generalizácie – prostredie, kde sme zručnosť neučili, ale je žiadúce, aby ju študent použil

sekvenciálna modifikácia –
implementovanie intervencie
vo všetkých prostrediach v
ktorých sa má správanie
objaviť – učíme v jednom
prostredí, test generalizácie v
druhom, ak nie tak učíme, test
v treťom

voľné učenie – systematicky
meníme všetky aspekty učenia
okrem tých, ktoré majú
kontrolovať odpoveď

Ako plánujete generalizáciu v programoch, ktoré robíte?

Nahradiťe Sds, prirodzene sa vyskytujúcimi Sds, ktoré evokujú zručnosť/správanie v prirodzenom prostredí:

Aké Sds? Aké posilnenie?

- umývanie rúk
- nakupovanie
- umývanie riadu
- vynesenie smetí
- prezliekanie v škôlke
- pozbieranie svojich vecí pri odchode z kaviarne
- zdravenie sa

**Kontakt
odpovede
s
posilnením
v prostredí**

Nerozoznateľné kontingencie:

- študent nevie rozlíšiť, ktoré rozvrhy posilnenia a ktoré antecedenté podmienky práve fungujú,
- intermitentné rozvrhy posilnenia,
- študent nevie rozlíšiť, ktorá odpoveď bude posilnená (každá môže byť posilnená)

Príklady vytvorenia behaviorálnej pasce?

Učte self-management:

➤ študent sám promptuje správanie/zručnosť v prostrediach generalizácie

- zaznamenávanie správania
- seba-inštruovanie
- vytváranie promptov v prostredí
- tréning korešpondencie (say-do)

Ako plánovať generalizáciu pri tréningu rodičov?

Zdroje:

Cooper, J.O., Heward, W.L., Heron, T.E. (2007) Applied Behavior Analysis

Baer, D.M. (1999). How to plan for generalization. (2nd ed.). Austin, TX:
Pro.Ed.

www.bacb.com